

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političko glasilo UJU — Poverjenišvo Ljubljana.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Franciškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vracamo. Nefrančinskih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din, za inozemstvo 80 Din. Člani pov. UJU plačajo list z članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošt. ček. rač. 11.197. Telefon 3112.

Učiteljstvo govori!

KOŠAČAN:

Razmišljanje o materijalnem stanju uradništva.

Ljubljansko učiteljsko društvo je zavzelo na svojem običnem zboru dne 11. oktobra 1928 z ozirom na časopisne polemike v zadnjem času tičeče se učiteljskega stanja sledeče stališče: »Naša vera v moč stanovske organizacije je tako velika, da taki izpadi v dnevnem časopisju ne morejo vplivati na enotnost naše organizacije.

Odklanjamo pa strankarstvo v stanovskih vrstah ker vidimo le v močni stanovski organizaciji garancijo za pravično postopanje z učiteljstvom.»

V zadnjem času so se pojavili v ljubljanskih dnevnikih članki, polni, resnega časa pisja ne vrednih psov napram učiteljstvu.

Nemoralna dejanja in prestopki posameznikov se hočejo kratkoma generalizirati in z njimi oblatiti ves učiteljski stan. Proti temu so pričela sedaj nastopati okrajna učiteljska društva.

Vsi poznamo dobro metode političnih strank — poznamo tudi nesolidne temelje dobrot, ki jih nudi posamezniku strankarstvo — in ravno radi poznanja teh metod in takozvanih dobrot, ki jih nudi posamezniku strankarstvo, je naša organizacija pokazala hrbet strankarstvu in njenemu vplivu na našo organizacijo ter na vprašanja, v katerih je nujno potrebno, da nastopa naš stan enotno in solidarno.

A to stališče naše organizacije, ki je stališče nas vseh in njej organiziranih članov, je marsikomu, predvsem ekstremnim strankarjem, ki jim je napoti celo stanovska strpnost, trn v peti in zato ne morejo trpeti našega stanovskega edinstva.

»Divide et impera« je njihovo načelo in to načelo sije iz vseh omenjenih člankov v dnevnem časopisju.

Razdeliti nas hočejo na dvoje, troje in še več delov, da bi lažje pometali z našim stanom, kot so to delali v preteklosti. Ampak učiteljstvo se dobro zaveda, da mu more ojačiti njegov materijalni položaj in ugled edinole močna stanovska organizacija in ne kakor ne strankarska borba, ki vpliva le razdiralno na vse resno delo, če se zanaša celo v vsem skupna stanovska in strokovna vprašanja.

Pri vsej tej zadevi pa je treba omeniti, da je med učiteljskim stanom samim še nekaj nestrpnih strankarjev, ki jim je stranka več nego dobrobiti stanu. In ti posamezniki so oni, ki pomagajo ekstremnim strankarjem in strankarskemu časopisju pri njihovih pozivih razdvojiti naš stan. Predvsem moramo obsoditi take tovaršice in njihovo razdiralno delo — nato pa povedati strankarjem da je učiteljstvo spregledalo in se ne spušta več v medsebojno borbo, temveč hoče ostati združeno v enotni stanovski organizaciji — vedno solidarno v borbi za svoje materijalno in moralno pravo.

Nekateri strankarski ekstremisti iz naših vrst opravičujejo svoje stališče in ga utemeljujejo s tem, da se le preveč izrablja od gotovega dela učiteljstva današnje politično konjunkturo ter se očito protežira režimске stranke. To protežiranje je sicer previdno maskirano z raznimi utemeljitvami. Res je to! Toda poglejmo in vprašajmo one, ki se sedaj pritožujejo in vpijejo, ali so se enako oglašali in zavzemali enako stališče tudi ob kurzu njihovega političnega režima.

Če kedaj je sedaj dobilo učiteljstvo dovolj izkušenj, da se vsako izrabljanje politične konjunktore prej ali slej maščuje, če ne ravno nad onimi, ki to izvršujejo, pa nad stanom v splošnem. Zato je tembolj upravičeno, da varuje ves stan ravno linijo da se bori tudi organizacija proti onim, ki to linijo kršijo na račun svojih sotovarišev in principov, ki smo jih dolžni varovati v dobrobiti stanu vsi.

Tudi polemik v dnevnem časopisju smo krivi sami. Da govorimo jasno: Krivi jih ni večina učiteljstva, ki jih obsoja, ampak krivi so jih zopet oni strankarski ekstremisti iz naših vrst, ki jih imamo po en ducat še na vsaki strani.

Ti zanašajo izpade v dnevne liste, ti napadajo svoje sotovariše drugega političnega prepričanja po dnevnih časopisjih, nasprotni ducat jim odgovarja, strankarski ton primeša še uredništvo, račune pa mora plačati večina učiteljstva in ves učiteljski stan, ki pri tem trpi.

Zato je naša dolžnost, da nastopimo z vso silo proti takemu neodgovornemu postopanju, posebej pa proti neodgovornim osebam, ki se skrivajo za hrbet uredništva in te izpade povzročajo. Javno morajo vsa društva govoriti o tem vprašanju, da čujejo to obsodbo škodljivci našega stanja in jo čuje tudi dnevno časopisje.

Pletenine lastni izdelki vedno v veliki izbiri. Najmodernejši vzorec. Naročila po meri v najkrajšem času. Velika zaloga nogavic. FR. M. ROZMAN, Ljubljana, Zidovska ul. 7.

O tem se je zapisala že marsikatera beseda, stvarno prepričajoča, ali ostro žigosajoča. Ali naj umolknemo? Ne smemo. Govorimo in pišimo tedaj, da se stvar ne pozabi.

S trojnega pogleda hočem razmotrivati gorenjo snov: a) Vzroki, b) posledice našega bednega stanja, c) odpomoč proti temu.

K a). Vzroki našega nad vse slabega materijalnega stanja se dajo obeležiti v naslednjih stavkih: 1. Naši prejemki so nezadostni že od prevrata sem; 2. pravice našega stanja še niso ustaljene, marveč se iste navzlic obstoječemu uradniškemu zakonu samovoljno izpreminjajo in krejijo po finančnih zakonih in ministrskih uredbah; 3. uradniški prejemki niso enaki v vseh pokrajinah, marveč dovoljujejo vsakoletni državni proračuni, posebne nagrade osobju glavne kontrole, drž. sveta, politični upravi v južni Srbiji itd.; 4. Živimo v razdrapanih državnih in finančnih razmerah.

Vse to so znane stvari in ni treba izgubljati mnogo besedi. Mesečni prejemki prečanskega uradništva znašajo do 1000, 2000 in 3000 Din (bele vrane so oni, ki prejemajo več). Ker pa je dokazano, da potrebuje družina brez otrok vsaj 2500, z enim in dvema otrokoma 3200—3700 Din, s tremi otroci 4200—5000 Din mesečno, si moremo predstavljati, kako beraško, pasje življenje žive državni nameščenci že vsa ta leta. Življenje upokoječev pa sploh ni življenje ljudi.

Pri vsem tem se nam mrčvarijo in odvzemajo že zakonito zajamčene pravice, nalaga vedno večji davek in drugi kakor z neba sklateni odtegljaji. Ali naj spominjamo, kako so nam odtegovali prispevke za poplavljenice (100 Din mesečno) in to najprej proviziorno, potem pa definitivno v prid — državni blagajni! Opetovano so bile naše draginjske doklade v nevarnosti, da se še bolj okrnejo. Le z največjim naporom smo to preprečili.

Naša uradniška pragmatika nam je prišla razen dobrih strani tudi marsikaj slabega, krivičnega in nejasnega. In zdaj delajo z lepimi dnevniciami (hic Rhodus) postavljene komisije že 5 dolgih črskih let na tem, da izdelajo ob predlogih uradniških organizacij nov, zadovoljiv činovniški zakon in boljše, pravičnejšo razvrstitveno uredbo. Zaman čakamo in čakamo. Ni osnutka, še manj pa spricho nebržnosti naših vlad za kona.

Kar se dá enemu več, ne rečem ravno preveč — glej razne specijalne doklade — toliko manj ostane za nameščence ostalih resorov in pokrajin. Vse državno uradništvo naj bi prejemalo enake, seveda zadostne prejemke, diferencirane le po kategorijah in skupinah. Izjemo bi bilo morda delati le pri prometnem uradnistvu. S tega stališča tudi niso upravičene posebne doklade sodnikom, ako jih istočasno ne uživajo nameščenci drugih upravnih panog s fakultetno izobrazbo. Delo in odgovornost je povsod, potreba neodvisnosti tudi.

Kot začetni državi se nam je boriti z nesbroj naravnimi težavami, še več pa smo si jih ustvarili sami z brezplovnim, brezmejnim politiziranjem, večnimih ministrskimi krizami in partizanstvom. Zato pa je naše narodno in državno gospodarstvo na tleh in raste pasivnost naše trgovske bilance (v I. polletju 1928 smo pasivni za 1132 milijonov Din). Spricho ponavljajoče se gospodarske in finančne krize tudi noče vlada imeti sredstev za izboljšanje našega gmotnega stanja, nasprotno prejemki se nam zmanjšujejo, dasi traja draginja naprej. Izplačati nam noče država niti tistih borih, že davno zapadlih razlik na prejemkih od 1. oktobra 1923 do 1. maja 1924. In ta častni njen dolg znaša le 250—300 milijonov dinarjev.

K b). Posledice našega mizernega gmotnega položaja so uničujoče. Uradnik, strp po večnih skrbah za obstanek, je zašel v odvisnost od gospodarsko boljše situiranih krogov (trgovcev, obrtnikov), izgubil je potrebno samozavest. Njegov nastop kot predstavnik državne oblasti je postal negotov, labilen. Tako tvori danes državno uradništvo pravi duševni in telesni proletarijat. In v takih proletercih naj gleda ljudstvo zastopnika države, zastopnika avtoritete!

Včasih je uradnik prednjačil v javnem, družabnem in društvenem življenju; danes se stiska zadolžen in ponižan v svojem bori stanovanju in si ne upa ven, v svet, v prirodo, na prireditve. Ako bo trajalo današnje stanje še nekaj časa, bo moral izstopiti uradnik z vseh društev, ker ne bo zmagoval več članarine, ali pa postati tudi v severnih krajih oferaš in zaradaš.

Kdor ni živel sam življenje uradnika z gori označenimi prejemki, ta ne pozna večno grizočega črva stramu in najhujše ozlovoljenosti, ko nedostaje dan za dnevom, mesec za mesecem denarja za najpotrebnejše stvari, za družino kot celoto, za šolo posebej.

K c). Za odpomoč smo se obračali na državo s predstavkami, resolucijami in proš-

njami. Zaman je bilo in najbrže i bo. Skoro smo izgubili vero, mi, ki smo toliko hrepeli po naši državi. Preveč je pri nas balkanstva, preveč intrig. Zato pa je cvetelo ali še cvete ob priprigi politične uprave tam doli partizanstvo, demagogija in izrabljanje javnega, državnega denarja. Letno sta šli 1—2 milijardi po zlu (na provizijah, umetnih dnevnicih, sploh korupciji). Kaj bi se dalo s tem denarjem napraviti! I nam bi se mogli prejemki povečati.

Postaviti se nam bo treba na lastne noge gospodarsko in politično. Strnimo svoje zastopnike v okviru drugih strank, kreditne in stavne zadruge, predvsem pa si izberimo pri prihodnjih skupščinskih volitvah lastno politično delegacijo ali vsaj svoje zastopnike v okviru drugih strank, pa bodele videli, da se bo pela takoj druga pesem.

Obenem apeliramo tudi na naše gospodarske kroge, da nas v naših težnjah podpirajo. To bo tudi njim v prid! Saj se more narodno gospodarstvo redno in uspešno razvijati le ob dobri, pošteni upravi, ne pa ob proletarizirani in korumpirani.

(»Naš glas«.)

Za podvig slovenske žene.

(O pomenu in delu dekliških krožkov.)

II.

Nekatere, zlasti mlajše tovaršice, ki so imele že lansko leto namen osnovati dekliške krožke, so izrazile željo po nekoliko točnejšem navodilu tudi glede snovi. Zato je sklenil odsek podati okvirni načrt dela, ki ga je pa smatrati le kot nekaj nasvet onim, ki se še niso orijentirali v delu. Načrt seveda prikroji vsaka po svoje, spolni ali reducira, prav po svoji uvidenosti. Jasno je, da se tu podana snov ne more smatrati kot posamezni predmet, ampak vsak razgovor naj tvori v sebi zaokroženo celoto, ena panoga raj spopolnjuje drugo, prav kakor življenje ni razkosano, ampak je celota. Pri tem pa ne pozabiti globlji, idejni smisel dela v dekliških krožkih: vsestransko dvigniti našo ženo.

I. Gospodinjstvo.

Gospodinjstvo v običajnem smislu je skupni pojm vseh opravkov in dolžnosti gospodinje; je torej zelo obsežen pojm in če govorimo o poklicu gospodinje, polagamo veliko premalo važnosti v dalekosežnost pomena tega poklica. Če pomislim, kaj vse spada v gospodinjstvo uvidimo, da je težko točno opredeliti dela, ki bi jih lahko uvrstili pod to panogo pri snovanju delovnega načrta.

Vsekako pa je tu največ vprašanj, največ prilike za najplodnejše razgovore, od katerih imajo dekleta posebno dosti koristi. Tu pridejo v poštev tudi gospodarska vprašanja, ki zanimajo ali bi vsaj morala zanimati kmečko dekle ravno tako kot vprašanja iz gospodinjstva.

1. Gospodinjstvo vohče: Poklic kmečke gospodinje. Poklic delavske gospodinje. Lastnosti dobre gospodinje. Kako bodi urejena kmečka hiša (dom vohče). Kuhinja. Sobe. Shramba. Klet. Veža in podstrešje. Hlev. Red pri hiši. Razdelitev dela. Posli. Vsakdanje pospravljanje. Glavno pospravljanje. Varstvo pred mrčesi in raznimi škodljivci. Razsvetljava. Kurjava in kurivo.

2. Prehrana: Splošno o hrani in njene sestavine (beljakovine, mineralne snovi, toščica, ogljikovi vodani — škrob in sladkor — voda, dopolnila in vitamini). Vpliv hrane na življenje in zdravje. Kako se hranimo v različnih življenjskih dobah (dojenček, puberteta, noseča in doječa mati, klimakterij, starostna doba). Beljakovina živila (meso, mleko, jajca, otročnice). Škrobnata živila (moka, krompir). Toščice (maslo, svinjska mast, olje). Zelenjave in sočivje. Sadje. Konzerviranje in shranjevanje živil. Razna navodila za pripravljane jedil. Uporabo ostankov. Bolniška hrana.

V živinorejskih krajih naj se opozori zlasti na snago pri molži, mlečnih posodah in mlečnih izdelkih.

3. Vrtnarstvo in uporaba sadja: Potreba in važnost domačega vrta. Ureditve vrta (zemlja, voda, razdelitev, vrtnarsko orodje). Gnojenje (sestavine zemlje, snovi, ki jih zemlja primanjkuje, naravna in umetna gnojila).

Splošna navodila o gojenju zelenjadi rastlin. Razmnoževanje, setev in sajenje. Pletev, okopavanje in osipanje ter zalivanje. Zatiranje škodljivcev.

Pridelovanje najbolj važnih zelenjadnih rastlin. Shranjevanje zelenjadi za zimo. Vrtno cvetje.

Oskrbovanje sadnega drevja.

Uporaba sadja: Sadna plemena in najvažnejše vrste v naših krajih. Sestavine sadja. Zakaj se sadje pokvari. Kako spravljamo in shranjujemo sadje. Sušenje sadja. Vku-

havanje sadja. Sadna mezga. Sadni sokovi s posebnim ozirom na alkoholno vprašanje. Konzerviranje zelenjadi.

4. Gospodinjstvo spisje: Naročilna pisma za semena. Pisma z računi za prodano mleko, zelenjavo, jajca. Objave in inserati. Poizvedovalna pisma. Potrdilo in pobotnica. Dolžno pismo. Pogodba. Službeno izpovedoval.

Navodila, kako je oddati pisma, brzojavke, denar, blago po pošti. Raba poštnih položajev.

5. Gospodinjstvo računstvo: Tržne cene. Prodajni računi za mleko in mlečne izdelke, za jajca in zelenjavo. Nakupni računi za živila, perilo in obleko ter za krmila.

Hranilnični računi. Obreštni in procentni računi. Zavarovalni računi. Poselski računi.

6. Gospodinjstvo knjigovodstvo: Splošno o gospodinjstvem knjigovodstvu. Proračun. Zapisnik dohodkov in izdatkov. Sklepni letni račun.

7. Obleka: O blagu, obleki in perilu v splošnem. Na kaj je treba paziti pri nakupu blaga. Pranje belega perila. Pranje pisane, volnene in svilene robe. Odpravljanje madežev. Spravljanje zimske obleke čez poletje. Obutev.

8. Higijena: Skrb za zdravo stanovanje (zrak, svetloba, solnce). Škodljive posledice vlažnega stanovanja. Tesna obleka in tesno obujalo. Umivanje in utrjevanje.

Poznavanje človeškega telesa. Obtoč krvi. Delovanje srca, želodca, pljuč. Živčevje, čutila.

Varovanje pred škodljivimi vplivi. Alkoholizem. Važnost protialkoholnega gibanja z zdravstvenega, gospodarskega in socialnega vidika.

Nalezljive bolezni. Povzročitelji bakterij. Znaki pri posameznih boleznih. Vzroki. V naših krajih najpogostejše nalezljive bolezni. Kako se prenašajo. Kako se jih obvarujemo. (Razkuževanje in snaga).

Higijena ženskega življenja. Prva pomoč v nezgodah. Zasilne obveze. Pomoč pri krvavitvah. Običajna zastrupljenja. Prik strupenih kač. Strupene gobe. Zastrupljenje s pokvarjenim mesom.

Domača lekarna (čaji, sokovi, zelišča). Postrežba bolnikom.

9. Higijena otroka: Dojenčkov razvoj in njegova nega. O novorojenčku. Kopanje. Povijanje. Plenicne in obleka. Postelja za dojenčka. Duševni razvoj in vzgoja dojenčka. Telesni razvoj dojenčka. Prvi poskusi v hoji. Prvi zobje. Igranje.

Prehrana dojenčka. Naravna prehrana. Vrednost dojenja. Kaj otežuje dojenje. All sme dojeti bolna mati. Kako naj živi doječa mati. Red v dojenju. Prehrana pri dojenju. Umetna prehrana. Prednosti naravne prehrane. Sestavine mleka. Koliko mleka dobi dojenček na dan.

Bolezni dojenčka. Kako čuvamo dojenčka pred boleznimi. Kožne bolezni. Gnojno vnetje oči. Tuberkuloza. Ošpice. Oslovsiki kašelj. Škrlatinka. Davica. Koze. Nahod. Ptičjojenca sifilis. Rahitis.

10. Vzgoja: Telesna vzgoja. Duševna vzgoja. Duševni razvoj otroka (občutek, znanja, predstava, pozornost, spomin, domiselnost, razum). Vzgojna sredstva v družini (zgod, navada, nadzorstvo, nagrada, kazen). Nравstvena vzgoja. Socialna vzgoja.

II. Ročno delo.

Često je v dekliškem krožku ročno delo glavno in najbolj privlačno sredstvo, s katerim se privabi dekleta. Večkrat je to edini predmet, ki se poučuje temeljito, o vsem drugem se razgovarja poleg. Zato vsebuje načrt ročno delo kot predmet zase.

1. Šivanje in prikrivanje perila: Prikrivanje enostavnih kosov ženskega, moškega in otroškega perila. Posteljno perilo. Izdelovanje predpasnikov in preprostih domačih oblek.

2. Krpanje perila.

3. Pletenje zlasti volnenih izdelkov (jopica, šal, krilo, otroške obleke, plaščki).

4. Razni vbodi: Zanjkan prtček, zastori z zanjkanim (kvačkanim) vložkom.

III. O zadrugištvu.

Napačno je mnenje, da naj se za gospodarska vprašanja zanima le moški. Nujno potrebno je marveč, da je v vsa vprašanja, ki zadevajo dom in družino posvečena žena ravno tako kakor mož. Zato naj tudi kmečko dekle oziroma žena spozna proces proizvodnje, vrednost vzajemnosti, zadrugištva. Kajti tudi žena, da, predvsem žena more pospešiti napredek razvoja, če se ji vcepi razumevanje in smisel za produktivne in gospodarske zadruge.

O bistvu in pomenu zadrugištva. Iz zgodovine zadrugišnega gibanja (prvi početki v Angliji, Franciji, Nemčiji). Posojilnice. Konsumne in produktivne zadruge.

IV. Najvažnejše iz pravnih vprašanj.

Nasledstveno pravo. O oporoki. Kdo more veljavno napraviti oporoko. Oblika oporoke. Lastnoročna pismena oporoka. Ustna oporoka. Oporočne prič. Preklie oporoke. Nujni delež. Razdedinjenje. — Pričevanje. — Poroštva. — Zenitovanjsko pismo.

V. Iz politike.

Tu nikakor ni mišljeno kako sistematično uvajanje v banalno umevanje dnevnega političnega življenja. Zveni naj se marveč odpre pogled v globlje pojmovanje dogodkov in pojavov v družbenem življenju ter zlasti pokaže vzroke teh pojavov. Spozna naj, da je ona istotako važen faktor v razvoju družbe kakor mož, torej istotako zainteresirana tudi na dogodkih zunaj štirih sten njenega doma.

Najenostavnejši pojmi o razvoju družbe. Država. Država v današnjih oblikah. Ustava. Zakonodaja. Socialne reforme. Pojmovanje odnosa med državo in politično stranko. O občinski politiki. Naloga žene v političnem življenju.

Kot pomožna literatura za delo po deskliških krožkih bi prišle v poštev knjige oziroma listi:

Dr. A. H. Hollinann, »Die Volkshochschule und die Grundlage der Demokratie«; Purgaj, »Gospodinjstvo«; Kallinšek, »Slov. kuharica«; Gospodinjski koledar; Dr. Erna Meyer, »Der neue Haushalt«; Humek, »Domači vrt, Sadje v gospodinjstvu«; Dr. Ambrožič, »Materinska pomoč zdravemu in bolnemu dojenčku«; Dr. Rus, »Prva pomoč v neugodnih, zdravju mladine«; Dr. Pirč, »Prva pomoč v neugodnih«; Dr. Meier, »Nalezljive bolezni«; Oppenheimer, »Der Staat«; Dr. Pitamic, »Država. Ogris, Politične stranke«; Klaus-Brixle, »Das häusliche landwirtschaftlich-bes-rufliche und öffentliche Leben«; Ušeničnik, »Narodno gospodarstvo«; Sadjar, »Zdravje, Land und Frau, Zenski Pokret, Zenski svet, Die Frau, Ullsteinovi zvezki«.

Splošne vesti.

— Učiteljske vojne sirote. Poverjeništvu najnujno potrebuje spisek učiteljskih vojnih sirot, ki naj obsega: ime pok. očeta, bivališče sirote in število družinskih članov, da ga predloži Izvršnemu odboru. Mogoča je mala podpora iz neke neporabljene pozicije. To varišči, tovarišice! Opozorite na to učiteljske vdove v Vašem okolišu! — Poverjeništvu UJU.

— Odtegljaji za Nabavljajčke zadruga. Na vlogo Izvršnega odbora UJU proti odtegljajem po 5 in 10 Din mesečno za Nabavljajčke zadruga, je isti dobil od prosvetnega ministrstva sledeči odgovor pod O. N. Br. 71.714 z dne 17. sept. t. l.: V tem slučaju so v sporu vprašanja, ki so popolnoma osebnega značaja. Reševati tako vprašanje more edino Državni Svet in to na prošnjo zainteresirane osebe. Udruženje naj zahteva odklop od oblasti, ki odtrguje teh 5 ali 10 Din in naj potem vloži tožbo proti temu odloku na Državni Svet. — Izvršni odbor je naredil vse korake, ki so po gornjem odgovoru potrebni in se nadeja, da bo dosegel gotov uspeh.

— Absolventje lanskih gimnastičnih in pevskih tečajev se danes nimajo službe. Njihovo razporeditev si je namreč pridržal Beograd, kateri jim za enkrat tudi že nakazuje plačo. Razporedbe pa seveda ni od nikoder, in tako čakajo ti naši tovariš in tovarišice v mučni negotovosti, kaj boče z njimi. Zadnje vesti trdijo, da bodo morali iti zopet nazaj na osnovne šole. Naš nesrečni upravni birokratizem je kniv, da ti ljudje še danes nimajo mesta in ostanejo lahko nekega dne brez prejemkov. Ali bi jih ne mogli takoj v začetku šolskega leta prideliti posameznim osnovnim šolam — ko imamo toliko praznih razredov! — ter jih potem po potrebi prideljevati raznim zavodom? Tako pa imamo že dva meseca razrede brez učnih oseb, na drugi strani pa učne osebe s plačo brez dela.

— Položaj učiteljev na vojnih šolah. Na razna vprašanja, kak je materialni položaj učiteljev na vojaških šolah in specialno z ozirom na »Konkurs za profesore i učitelje za Mašinsku Skolo Mornarice«, smo prejeli sledečo informacijo: Mašinska Skola Mornarice u Kumboru (Boka Kotorska) raspisuje konkurs: 1. za jednog profesora srednjih škola ili inženjera za fiziku i kemiju u opsegu gradiva od 8. razreda srednjih škola; 2. za jednog učitelja za aritmetiku i geometriju u opsegu gradiva za 4 razreda gradjanske škole; 3. za dva učitelja za srpsko-hrvatski jezik, istoriju i geografiju u opsegu gradiva za 4 razreda srednjih škola. — 1. Nameštenje izabranih konkurenata usledice na osnovi odredaba Zakona o Činovnicima i ostalim državnim službenicima gradjanskog reda i na osnovi Uredbe o razvrstavanju i rasporedjivanju činovnika gradjanskog reda. Dakle ti nameštenici primaeće pripadnosti činovnika gradjanskog reda bez ikakvih dodataka u novcu ili naturi, kao što ih uživaju oficiri. 2. Jer je nameštenje po konkursu, dakle po molbi, to nameštenje nema pravo na selidbeni i putni trošak. 3. Uredbom v razvrstavanju činovnika odredjeni su rokovi za unapredjenje profesora Vojnih Akademija, ali nije ništa odredjeno za profesore drugih vojnih škola, jer ih onda nije bilo. Može da budu postavljeni u iste grupe sa profesorima srednjih škola, ali može i da bude nepovoljnije, to tim pre, jer čl. 223. Zakona o ustrojstvu vojske i mornarice kaže: »Činovnici gradjanskog reda na službi u Vojsci i Mornarice uopšte niso predvidjeni, niti Zakonom o činovnicima gradjanskog reda, pošto pretihodno ispune uslove iz člana 84. ovog Zakona.« To znači, da pored običnih uslova za činovnike gradjanskog reda ima još drugih uslova, koji mogu da zadržavaju unapredjenje. 4. Učitelji u Ministarstvu Vojske i Mornarice uopšte niso predvidjeni, niti Zakonom o ustrojstvu vojske i mornarice, niti Uredbom o razvrstavanju, dakle za njih nisu ni odredjeni rokovi za unapredjenje u višu grupu. 5. Za profesore i učitelje u Ministarstvu

Vojske i Mornarice nema nikakvih naročitih dodatka niti honorara niti ispitnih taksa i slično. Dakle ni učitelji, koji su usposobljeni za poučavanje na gradjanskim školama, ne mogu računati, da dobiju više nego samo obične prinadležnosti II. kategorije. Treba znati, da Glavna Kontrola zabranjuje isplaćivanje bilo kojih prinadležnosti, ako nisu u zakonu osnovane i tačno odredjene. 6. Član 220. Zakona o ustrojstvu vojske i mornarice glasi: »Sve osoblje gradjanskog reda na službi u Vojsci i Mornarici potpada pod vojnu disciplinu i vojne sudove«. To znači, da za učitelje i profesore vojnih škola ne vrede disciplinski propisi Ministarstva Prosvete. 7. Istotako nije ništa odredjeno odnosno odsustva za vreme školskih ferija. — Konačno napominjemo, da u Kumboru nema srednjih škola za školovanje dece i da je život u Dalmaciji kao neplodnoj i pasivnoj pokrajini mnogo skuplji nego u drugim pokrajinama naše zemlje.

— Slovenskemu učiteljstvu! Slovenska umetnost preživlja težko krizo. Zalostno je dejstvo, da je prepad med občinstvom in ustvarjajočimi umetniki vedno večji. Krivda na tem leži predvsem na trpki borbi za gnotni položaj našega ljudstva, velika krivda pa tudi na tem, da je splošna umetniška propaganda povsem pomanjkljiva. Kako kruta je zgodovina slovenske likovne umetnosti! Velikani umetniki: Wolf, brata Šubica, Petkovšek, Ažbe, Grohar in drugi so morali v tujino, ker jim je bila preskopa domača zemlja. In nič drugače ni danes Naše ljudstvo ne pozna svojih umetnikov, zato tudi ne pozna in ne more ceniti njihove umetnosti. Sicer pa ne more biti drugače vzpričo današnjih razmer. Umetnost, predvsem likovna, kakor da je namenjena samo zgornjim stotim! Umetnostne razstave se vrše samo v Ljubljani in kvečjemu še v Mariboru, originalne lahko kupijo samo denarni ljudje, propaganda pa se do sedaj ni ozirala na maso, temveč samo na peščico ljudi, ki jim je dana možnost uživati sadove slovenske umetnosti.

— Vse drugače je s slovensko knjigo. Mohorjeva in Vodnikova združba ter še več drugih knjižnih društev skrbe za to, da prihaja knjiga poceni in v velikem obsegu med narod. Ne tako slovenska slika! Naše domače, šole, urade in cerkve kraste slabe tabliške reprodukcije tujih slikarjev, brez vsakršne umetniške vrednosti. Inozemski potniki preplavljajo naše kraje in nudijo ljudem za drag denar slabe posnetke nič pomembnih inozemskih slikarjev — najslabša dela, ki jih ne morejo razpečati doma. Tuja založništva bogate z našim denarjem, slovenska umetnost pa trohni v ateljejih naših umetnikov. — Kakor se trudijo knjižna društva, da se razširi slovenska knjiga, tako si je nadela Umetniška Matica za svojo prvo največjo nalogo — razširiti slovensko sliko med najširše plasti našega naroda. Pogoji tega društva so tako ugodni, da postane lahko član vsakdo. Člani, ki plačajo letno članarino 24 Din dobe vsako leto eno originalno grafiko priznanih slovenskih slikarjev v formatu 30x35, imajo pravico do brezplačnega vstopa na umetnostne razstave, ki jih bo U. M. prirejela po vseh večjih krajih in dobe po znižani ceni vse društvene publikacije. Ker je posebno naša šola estetsko zelo pomanjkljivo opremljena — vse slike so siabe reprodukcije inozemcev, šolske ilustracije kopirane po tujih delih in ker vobče vsa zunanja in notranja oprema ne odgovarja estetskim zahtevam naše dobe, je sklenil odbor Umetniške Maticе, da z ozirom na to izdaja: 1. serijo naših in tujih pedagogov v originalnih lesorezih. (Šolečlani, dobe te brezplačno). 2. stenske slike za sobe in stopnišča. (Pravljice, pokrajinske, zgodovinske ter življenske motive). 3. Načrte za umetniško opremo mladinskih in šolskih knjig. 4. Umetniške osnutke za šolske odre. 5. Moderne načrte za opremo poslopja in tudi sicer vse, karkoli bo pripomoglo do estetskega izboljšanja našega šolstva. — Ker je bilo učiteljstvo vedno pripravljeno sodelovati v vsakem naprednem kulturnem pravcu, vljude no vabi podpisani odbor vse naše učiteljstvo, da mu pomaga uresničiti program. Posamezniki, kakor šole naj se priglasijo za člane. Naj se nam javijo zaupniki. Za vsakih pet novih članov dobe letne še po eno originalno grafiko v nagrado. V nekaj letih si bodo člani za mal denar zbrali majhno galerijo samih originalov velike umetniške in denarne vrednosti. Kako bo lep Vaš dom, ko bodo viseli na stenah vaših sob originalni slovenskih umetnikov! Letos izdamo dva originalna lesoreza slikarja F. Stiplovska, in sicer portret Ivana Čankarja in Pokrajina. Člani dobe te slike za Božič. Kdor se priglasí do 1. decembra t. l. dobi še letos to lepo umetniško darilo. Člane sprejema centrala: Umetniška Matica v Ljubljani, Dunajska cesta 35. — Umetniška Matica, društvo za ustanovitev moderne galerije in za propagando sodobne likovne umetnosti v Ljubljani.

— Kako boste proslavili 10-letnico ujedinitanja, ako nimate slike drž. grba, katero je založil U. D. v Mariboru? Ne samo vsaka šola, ampak vsak razred bi naj imel ta simbol naše države!

— Vabilo. Niso trde besede tovarišice Maroltove; vsaj jaz jih ne razumem tako. Vendar pa moram resnici na ljubo povedati, da ni povsod takšno pavšalno razporeženje v društvih, kot ga slika tovarišica. Tako sem spoznal še pred vojno Slovenske gorice, kjer je bilo učiteljstvo kot ena družina in mislim, da se ne motim, če trdim, da je še sedaj tako. Ako so temu familijarnemu življenju vzrok še zidanice, ne pride toliko v poštev, saj povsod jih pa le ni. Za vzgled bi pa bil kolikor toliko tudi gornjegrajski okraj. Smo pač hribovci, četudi je v tem okraju samo moja šola v hriboh. Pridi se

„Vsi me imajo radi“

pravi razumna Mica. „Moški so pazljivi in mi prinašajo darove, toda eden me je ugodno iznenadil, ker praktično misli: Prinesel mi je RADION!“

Varuje perilo!

prijatelj les učit. Ne moremo se sestajati pogosto vsled preoddaljenosti, kadar pa smo skupaj, se pač ne more nihče pritoževati, da je zapostavljen in mislim, da bi se moral vsak počutiti domačega med nami. Kaj ne tovariš Hren?! Nekaj pa me le tišči, kar je že lani omenil nek tovariš v našem listu. Učitelji se na svojih potovanjih po drugih krajih šole nekako plaho izogibljejo, kot da bi bil to svet hram, v katerega so hodili samo kot otroci v strahu in trepetu. Jaz za svojo osebo pogledam šolo z radostjo in če le morem, se pri svojih redkih obiskih v dolini oglašim v šoli ter povprašam, če je »gospod učitelj« doma. Hudo pa mi je večkrat, ako opazim, da gredo tovariši mimo moje šole, ne da bi tudi v šolo pogledali. Da bi se bal gostitve?! Menda pač noben tovariš ne upa, da mu bodo napravili v šoli »ohcete«. Par tovariških besed, eventualno mal prigrizek, saj kruh je vedno pri roki in obema se srce ogreje pri misli, da sta skupna trpina. Kako prijetno je kramljati z enakim in koliko lepša se nam zdí nato šola, ko vidimo, da bje toliko tovariških src v skupnih ciljih. Morebiti da govorim le preveč (červavno samo eden) takih, ki gledajo hribovca postrani, češ, popoln kmet je postal. Toda če že postanemo kameleoni v občevanju — ta se pokmeti, drugi pomeščani — eno nam mora biti vedno skupno — naše tovariško srce! Vabim torej vse tovariše, katere bodo zvale naše planine na izlete, da se oglasijo vsaj za hip tudi v šoli. Če se bojijo zapustiti družbo, jih popeljem pa sam za njimi, da ne bodo zgrešili poti. Tovariše v, ali pri Mariboru in Ljubljani pa prosim, da navajajo že učiteljske imena, naj se oglašajo na svojih izletih v šolah. Ali so imeli res samo nekdanji študentje privilegij, da so uživali gostoljubje po farovžih. — Ivan Dolinar, šolski upravitelj, Šmihel nad Mozirjem.

— Med osebnimi zadevami v 10. številki »Učit. Tov.« je na 3. strani med upokojenci imenovana med drugimi Antonija Štupca kot učiteljica — kar bi se moralo glasiti pravilno Antonija Štupca, ravnateljica na II. meščanski šoli v Mariboru. »rne«.

— O prebitju solunske fronte. V preteklem tednu se je mnogo pisalo v dnevnih časopisih o prebitju solunske fronte. Ker so bili nekateri podatki netočni, hočem podati v sledečem dopisu točen potek borb na solunskem bojišču in Dobruđi. Leta 1916. je bila srbska vojska po reorganizaciji prepevljana v Solun. Do 15. avgusta 1916 je srbska vojska pomožena z dobrovoljci zasedla položaje od Vardara do Lerina južno Vetrenika in Kajmakčalana. V borbah z Bolgari je zasedla naša vojska 30. septembra Kajmakčalan, kmalu potem prekoračila Črno reko, a 19. novembra je bil osvobojen Bitolj z

okolico. — Med tem časom se je v Rusiji osnovala dobrovoljska divizija, ki je pokazala svoja junaštva na Dobruđi. V januarju je odpotoval en bataljon iz Rusije na solunsko bojišče. Razdeljen je bil med polke, ki so imeli največ izgub. Po ruski revoluciji pa je bil cel dobrovoljski korpus prepeljan na solunsko bojišče. 16. čet je bilo razdeljenih med razne polke, iz ostale vojske dobrovoljcev se je osnovala »Jugoslovenska divizija«. Naša vojska razdeljena v dve armiji je od začetka 1918. leta do 15. septembra zasedala prostor med Črno reko in Fuštanom. — 14. septembra 1918. leta se je začel artilerijski boj na odseku obeh naših armij. Naslednji dan pa je francoska in jugoslovenska divizija prebila solunsko bojišče in bojna črta se je v obliki klina začela premikati proti severu. Padala je postojanka za postojanko in 30. septembra je Bolgarija sklenila za »vezniki mir. Borbe so se nadaljevale in 1. novembra je bil osvobojen Beograd ter cela Srbija. — Edvard Prinčič.

— Urniki, število tedenskih ur na 5. in večrazrednicah. Prosvetni inspektor v Ljubljani je izdal sledečo okrožnico: Naknadno k okrožnici z dne 18. septembra 1928 P. br. 7676 odločam, da nova porazdelitev učnih ur, kakor jo je izdala nadzorniška konferenca v Ljubljani z dne 9. septembra 1926, velja za vse kategorije osnovnih šol, tedaj tudi za 5. in večrazrednice in s tem razveljavljam odklop velikega župana ljubljanske oblasti z dne 20. novembra 1926. P. br. 8510, v kolikor zadeva razdelitev učnih ur. V ostalem pa ostane odklop veljavni.

Dama z dežele je posebno priporočljivo trajno kodranje in vodna ondulacija. Separirani oddelek za specialno barvanje las v vseh niansah, kakor tudi za izvrševanje vseh lasnih del se priporoča

M. Podkrajšek frizer za dame in gospode, Ljubljana Sv. Petra cesta 12.

Pletenine vseh vrst, jager perilo, volnene nogavice, rokavice, dežnike, čepice, damske torbice, srajce, kravate i. t. d. kupite po najugodnejši ceni pri ŠTERK nasl.

Miloš Karničnik Ljubljana, Stari trg št. 18